

LAKIALOITE 60/2003 vp

Laki rikoslain 21 luvun 17 §:n kumoamisesta

Eduskunnalle

Väkivaltarikosten rangaistussäännöksiä uudistettiin vuonna 1995. Myös yksityisellä paikalla tehty pahoinpitelyrikos tuli virallisen syytteen alaiseksi. Eduskunta lisäsi tuolloin lakiin säännöksen (rikoslain 21 luvun 17 §) toimenpiteistä luopumisesta: "jos pahoinpitelyssä rikoksen asianomistaja omasta vakaasta tahdostaan pyytää, ettei syytettä nostettaisi, virallisella syyttäjällä on oikeus jättää syyte nostamatta, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista". Lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 22/1994 vp) korostettiin, että asianomistajan on tehtävä päätöksensä vapaaehtoisesti, ilman minkäänlaista painostusta ja tietoisena päätöksen oikeudellisista vaikutuksista.

Kyseisen säännöksen nojalla etenkin perheväkivaltatapauksissa syyttämistä usein luovutaan asianomistajan pyynnöstä. Syyttäjän on monissa tapauksissa hankalaa, ellei mahdollonta arvioida, miltä osin kysymys on asianomistajan vakaasta tahdosta ja miltä osin häneen kohdistuvasta painostuksesta. Syyttäjät joutuvat perheväkivaltatilanteiden syytteitä harkitessaan todella vaikeiden kysymysten eteen.

Perheväkivalta on valitettavan yleistä. Suomessa tapahtuu vuosittain 100 000 perheväkivaltatapausta, jotka koskettavat 90 000 perhettä. Näissä perheissä asuu yli 200 000 lasta. Perheväkivallan seurauksena Suomessa kuolee vuosittain noin 50 naista ja miestä, mikä on pohjoismaisittain verrattuna erittäin suuri määrä.

Valtakunnansyyttäjä on 20.1.2000 syyttäjille antamassaan yleisessä ohjeessa todennut, että rikoslain (39/1889) 21 luvun 17 §:ää on sovellettu

käytännössä enemmän kuin on ollut tarkoitus. Toimenpiteistä luopumista on pahoinpitelytapauksissa tapahtunut huomattavasti useammin kuin muiden rikosten osalta. Vuonna 1998 pahoinpitelysyyte jätettiin nostamatta 2 500 tapauksessa. Näistä valtaosa eli 1 700 jätettiin syyttämättä uhrin pyynnöstä tai sovittelun perusteella. Vertailun vuoksi mainittakoon, että esimerkiksi varkauksista syyttämättä jätettiin vain 600 tapausta. Vuonna 2001 pahoinpitelysyyte jätettiin nostamatta yli 4 200 tapauksessa.

Syytteistä luopuminen asianomistajan vakaasta tahdosta pahimmillaan vain lisää väkivallan kierrettä.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 7 §:n säännöksen mukaan virallinen syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta, milloin rikoksesta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko ja sitä on sen haitallisuus tai siitä ilmenevä tekijän syyllisyys huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen pidettävä vähäisenä. Mainitun lain 1 luvun 8 §:n mukaan on mahdollista jättää syyte nostamatta, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu muuta vaadi, kun oikeudenkäyntiä ja rangaistusta on pidettävä kohtuuttomina tai tarkoituksettomina ottaen huomioon tekijän ja asianomistajan välillä saavutettu sovinto tai muu tekijän toiminta rikoksensa vaikutusten estämiseksi tai poistamiseksi, hänen henkilökohtaiset olonsa, rikoksesta hänelle aiheutuvat muut seuraukset, sosiaali- ja terveydenhuollon toimet tai muut seikat. Henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa ei

tarvita muita toimenpiteistä luopumisen perusteita.

Rikoslain 21 luvun 17 § pitää kiireellisesti kumota. Perheväkivaltakierteen katkaisemiseksi on tehtävä kaikki voitava. Lainmuutos viestisi yhteiskunnan yksiselitteistä tuomiota väkivallal-

le ja kansalaisen henkilökohtaisen koskemattomuuden ehdottomuutta myös perheessä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 21 luvun 17 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 21 luvun 17 § sellaisena kuin se on laissa 578/1995.

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 2003

Sari Sarkomaa /kok
Paula Risikko /kok
Raija Vahasalo /kok
Martin Saarikangas /kok
Irja Tulonen /kok
Jyrki Katainen /kok
Hanna-Leena Hemming /kok
Anne Holmlund /kok

Leena Harkimo /kok
Kaarina Dromberg /kok
Marja Tiura /kok
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Tuija Nurmi /kok
Janina Andersson /vihr
Pia Viitanen /sd